

УДК 911.3:[338.48-6:7/8]:746.3(161.2)(477.82)

Р. Є. Качаровський

магістр географії, інженер II категорії навчальної лабораторії краєзнавчих атласів кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк

І. В. Єрко

к. геогр. н., доцент кафедри туризму та готельного господарства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, . Луцьк

Н.В. Чир

к. геогр. н., доцент кафедри туризму Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

О. В. Антипюк

інженер II категорії навчальної лабораторії краєзнавчих атласів кафедри фізичної географії

ОСЕРЕДКИ ВИШИВКИ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Чинне місце у розвитку галузі туризму регіону посідають історико-культурні рекреаційні ресурси, зокрема народні художні промисли. Адже завдяки ним туристам, особливо іноземним, та краєзнавцям вдається дослідити традиції та колорит волинян, скласти уяву про особливості побуту краю. Ці об'єкти стають окрасою будь-якого туристичного маршруту. Визначення основних особливостей розміщення осередків вишивки, як елементів народних промислів дозволить створити нові та покращити вже існуючі маршрути. Одночасно, це дасть змогу фахівцям в царині туризму залучити фінансові ресурси та створити належну туристичну інфраструктуру поблизу цих об'єктів, що дозволить збільшити потік туристів, а, отже, і дохід місцевих органів влади. Тому проведення цих досліджень є актуальним.

Туристично-рекреаційний ресурс історико-культурні об'єкти визначені в монографії Черчик Л. М., Єрко І. В. [8], Лозко Г. С. [5], Мікула Н., Данацко О.[6]. Їх геопросторове відображення включене до видання Волинського національного університету імені Лесі Українки «Атлас історії культури Волинської області» [2]. Це була спроба за допомогою картографічних методів показати історію розвитку матеріальної і духовної культури краю. На сучасному етапі вивчення туризму геопросторові особливості розміщення вишивки як народних промислів проводилися мало, хоча спроби визначення місць розміщення осередків в певних адміністративних одиницях (зокрема й об'єднаних громад) у наукових працях робили, Н. В. Чир [4; 8], З. К. Карпюк [8], І.В.Єрко [4; 8] Р. Є. Качаровським [4; 8], О. В. Антипюк [4; 8].

Мета досліджень полягає в аналізі особливостей розміщення осередків вишивки на території Волинської області, завдання у визначенні специфіки формування культурно-рекреаційних ресурсів регіону, їх ролі як об'єктів

пізнавального туризму у формуванні туристичних маршрутів, здійснити оцінку можливостей розвитку та запропонувати шляхи подолання проблемних питань. Для вирішення поставлених завдань проведений аналіз наявних картографічних матеріалів, досліджено інформаційний матеріал Управління культури Волинської обласної державної адміністрації та їх підрозділів при районних державних адміністраціях. У процесі дослідження використано аналітичний, порівняльно-географічний методи, методи узагальнення та систематизації.

Все більш вагоме місце в розвитку пізнавального туризму відграє культурна спадщина, яка є частиною культурної індустрії держави, до якої зокрема належать народні художні промисли та ремесла [1-2; 5]. Особливо цінними вони стають для розвитку туристичної галузі окремих територій – сіл, селищ міст, громад, районів. Нормативною базою для розвитку цих елементів культурної індустрії є Закон України «Про народні художні промисли» [3], де визначені юридичні основи *народних художніх промислів та народних ремесел*, державну політику у цій сфері, правовий статус та способи фінансування цих суб'єктів, визначені основи міжнародного співробітництва у цій царині, зокрема торгівельні відносини. Продукція народних промислів та ремесел є досить конкурентоздатним сегментом експортної продукції та важливим елементом туристичної галузі, проте слід істотно покращити її розвиток, оскільки частка продукції в загальному експорті країни дуже мала.

Кожен регіон України має чітку градацію промислів і ремесел за регіональними етнографічними рисами, зокрема й Волинська область, де присутні різні за змістом та формою галузі декоративно-прикладного мистецтва, серед них можна виокремити і вишивку [1-2; 5].

Вишивка – вид народного декоративного мистецтва, зокрема орнаментальне або сюжетне зображення на [тканині](#), [шкірі](#), що виконане різними ручними або машинними швами (техніками). Вона має широку сферу застосування у побуті, зокрема як одяг, (жіночі і чоловічі сорочки,

жіночі плаття тощо) та предмети домашнього вжитку (рушники, картини, ікони, наволочки, наліжники, скатертини, [обруси](#) тощо [6; 9-10]. Для вишивки найбільш характерною є стрічкова, букетна і вазонна композиції з достатньою палітрою кольорів, де найбільш уживані поєднання є чорної і червоної або чорної, червоногарячої і жовтої барв. Багатим є асортимент мотивів вишивки, – чоловічих, жіночих і дитячих чи для людей старших і молодших. Окремі мотиви і барви для рушників та [обрусів](#), для речей буденних, весільних і жалобних [1-2; 6-8].

Древні та багаті традиції характерні і для волинської вишивки, що дещо відрізняється від загальноукраїнських тенденцій у техніці вишивання, кольоровій гамі, композиції. Для регіону були характерними певні техніки вишивання: «занизування» («низь»), «хрестик», «гладь». Для вишивки Полісся кінця XIX початку XX століття було характерним переважання насиченого червоного кольору з вкрапленнями синього та чорного. Також популярною тоді була вишивка білими нитками – «настилуванням» (лічильною гладдю) у поєднанні з ажурним шиттям: «колінням», «мереженням», «вирізуванням». В цій вишивці переважали зоологічні мотиви, зокрема птахи, звірі тощо. У південній частині області домінуючими були чорно-червоні, хоча спостерігалось поєднання чотирьох і більше кольорів. Основною технікою стала вишивка «хрестиком». На противагу «зоологічним» орнаментам півночі краю, тут перевагу мали «ботанічні» – різні рослини, особливо яскраві квіти [1-2].

На території Волинської області розміщений 21 осередок вишивки у 13 адміністративних районах [1-2, 8]. Найбільше їх зосереджено у Ратнівському (три або 14,3 % від загальної кількості), по два осередки або 9,54 % у Володимир-Волинському, Горохівському, Іваничівському, Луцькому, Маневицькому, Турійському, по одному або 4,74 % – у Камінь-Каширському, Локачинському, Любешівському, Любомльському, Рожищенському та Старовижівському районах. Територіальне розміщення осередків художньої обробки дерева (табл.1) свідчить про переважання їх у

поліських районах, де розташовано 61,9 % або 13, а на півдні області – 38,1 % або 8 осередків.

Таблиця 1

**Територіальна структура розміщення осередків вишивки
у Волинській області [1-2; 5-6]**

Вид обробки	Місце розташування	
	населений пункт	район
Вишивка	с. Овадне	Володимир-Волинський
	с. Крухиничі	Володимир-Волинський
	с. Журавники	Горохівський
	с. Колодеже	Горохівський
	с. Жашковичі	Іваничівський
	с. Мишів	Іваничівський
	с. Мостище	Камінь-Каширський
	с. Маньків	Локачинський
	с. Вигуричі	Луцький
	с. Забороль	Луцький
	с. Седлище	Любешівський
	с. Вишнів	Любомльський
	сmt Колки	Маневицький
	с. Прилісне	Маневицький
	с. Замшани	Ратнівський
	с. Здомишель	Ратнівський
	с. Річиця	Ратнівський
	с. Залісці	Рожищенський
	с. Рокита	Старовижівський
	с. Купичів	Турійський
с. Туропин	Турійський	

Коефіцієнт забезпеченості регіону осередками вишивки становить 0,001 од./км² (рис.1). Найбільший він у Іваничівському – 0,003 од./км², середній – у Володимир-Волинському, Горохівському, Луцькому, Ратнівському та Турійському по – 0,002 од./км², в інших районах – по 0,001 од./км².

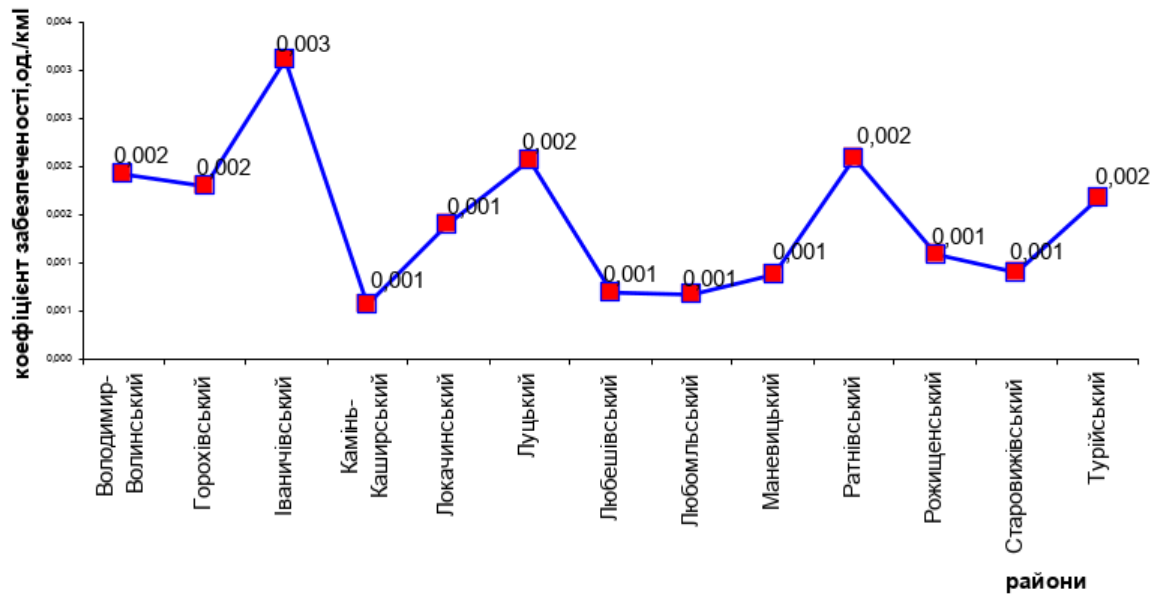

Рис 1. Динаміка зміни коефіцієнтів забезпеченості осередками вишивки адміністративних районів Волинської області

Переважну більшість туристів цікавить крім самого процесу виготовлення вишиванок (майстер-класів) можливість придбання широкого асортименту сувенірної продукції, що містить регіональні елементи Волині (рушників, сорочок, жіночих платть, картин, образів тощо) у доступних для себе місцях. Звичайно цікавість подорожуючих вишивкою істотно сприяє збереженню традиційної культури та збільшує кількість потенційних відвідувачів, які цікавляться пізнавальним туризмом. Проте вже нині органам місцевого самоврядування необхідно звернути увагу на підтримку народних майстрів вишивки, а саме [1; 4; 7-8]: 1) розробити на регіональному рівні комплексну програму підтримки майстрів вишивки; 2) оновити реєстр наявних майстрів вишивки краю; 3) популяризувати серед різних верств населення зацікавленість вишивкою з метою розширення переліку професійно-орієнтованих на туристичну галузь майстрів вишивки; 4) створити передумови професійного, туристично спрямованого розвитку (створення чи відродження) осередків вишивки у адміністративних районах, де вони відсутні; 5) започаткувати школу-майстерню для навчання майстрами

(передачі досвіду) молодих фахівців з одночасним розширенням бази та ліцензованого обсягу такої підготовки на базі професійно-технічних училищ (центрів); 6) створити музей «Волинської вишивки» (чи відділ на базі Волинського обласного краєзнавчого музею), де будуть зібрані вишиті роботи майстрів вишивки від найдавніших часів до сьогодення, що стане чудовою туристичною локацією; 7) розгорнути широку інформаційно-рекламну кампанію по популяризації волинської вишивки, її розвитку, сучасних досягнень на всеукраїнському та міжнародному рівнях.

Це сприятиме покращенню позитивного іміджу території, привабленню туристів, створенню робочих місць у індустрії туризму, наповненості бюджету, а отже й позитивному розвитку регіону.

Література

1. Антипюк О. В., Качаровський Р. Є., Чир Н. В., Карпюк З. К., Єрко І. В. Народні художні промисли Полісся як елемент етнотуризму (на прикладі ОТГ Волинської області) // Матеріали наук.-практ. конф. «Розвиток мистецьких осередків як засіб збереження етнокультури Гуцульщини» у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат» (с. Яворів, Косівський район, Івано-Франківська область, 20 вересня 2019 року). – Косів:ПП «Писаний камінь», 2019 – С 52-59.
2. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.
3. Закон України «Про народні художні промисли» від 21.06. 2001 року N 2547-III // Відом. ВРУ (ВВР), 2001, N 41, ст.199
4. Качаровський Р. Є., Антипюк О. В., Чир Н. В., Єрко І. В. Осередки художньої обробки дерева як об'єкти пізнавального туризму Волинської області // «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 31 січня 2020 року : зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2020. – Вип. 55. - С. 31-34.
5. [Лозко Г. С. Види народних ремесел та художніх промислів // Українське народознавство. – К., 1995. –269 с.](#)
6. Мікула Н., Данацко О. Кластери народних промислів у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності регіону // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ierjournal.com/journals/12-13/2010_9_Mikula.pdf

Р. Є. Качаровський, І. В. Єрко, Н.В. Чир, О. В. Антипюк
ОСЕРЕДКИ ВИШИВКИ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Величезне значення для атрактивності території регіону має культурна спадщина, що є визначальною для пізнавального туризму. В цій публікації виокремлено один з елементів народних художніх промислів – вишивку. Зазначено актуальність проведених досліджень. Зосереджено увагу на основних публікаціях даної тематики. В ході вивчення вказаної проблематики дано загальну характеристику основних понять, встановлено особливості виконання вишивки різними техніками, визначено територіальну приналежність осередків та їх геопросторове розміщення, визначено коефіцієнт забезпеченості осередками вишивки в розрізі адміністративних районів Волинської області. З'ясовано проблемні питання розміщення осередків вишивки як елементів культурної спадщини, зроблено акцент на їх вирішенні.

Ключові слова: туризм, туристичні ресурси, пізнавальний туризм, художні народні промисли, вишивка, Волинська область.

Р.Е. Качаровский, И. В. Ерко, Н.В. Чир, Е. В. Антипюк

ЦЕНТРЫ ВЫШИВКИ В ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ КАК ОБЪЕКТЫ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА.

Развитие туристической отрасли каждого региона зависит от наличия на его территории определенного вида ресурсов. Волынская область имеет значительные природные ресурсы, а также мощный историко-культурный потенциал. В частности большую роль здесь играет культурное наследие, имеющее огромное значение для атрактивности территории края, является определяющей для познавательного туризма. Художественные народные промыслы становятся тем мостиком, который обеспечивает представление туристов об истории и обычаях региона. Эта публикация выделяет один из элементов народных художественных промыслов – вышивку. Исследование данной тематики является весьма актуальным, так как оно поможет сохранить, расширить и восстановить утраченные обычаи народа. Историки и культурологи много раз рассматривали этот вопрос, сейчас мы сосредоточились на туристско-географическом аспекте данной тематики, обратив внимание на основные публикации последнего

времени. В ходе изучения указанной проблематики дано общую характеристику основных понятий, установлены особенности выполнения вышивки различными техниками, определено территориальное геопространственное их размещение, определен коэффициент обеспеченности ячейками вышивки в разрезе административных районов Волынской области. Выявлены проблемные места вышивки, предложены некоторые актуальные пути их решения.

Ключевые слова: туризм, туристические ресурсы, познавательный туризм, художественные народные промыслы, вышивка, Волынская область.

R Kacharovsky, I. Yerko, N. Chir, E. Antipyuk

EMBROIDERY FACILITIES IN THE VOLYNSKAYA REGION AS OBJECTS OF CIVIL TOURISM

The development of the tourism industry in each region depends on the availability of certain resources in its territory. Volyn region has significant natural resources and significant historical and cultural potential. In particular, cultural heritage plays an important role here, which is of great importance for the attractiveness of the territory of the region, which is crucial for cognitive tourism. The arts and crafts become a bridge that provides tourists with an idea of the history and customs of the region. This publication highlights one of the elements of folk art crafts - embroidery. The study of this topic is quite relevant, because it will help to preserve, expand and restore the lost customs of the people. Historians and cultural scientists have considered this issue many times, and now we have focused on the tourist-geographical aspect of this topic, paying attention to the major publications of recent times. In the course of studying these issues, the general characteristics of the basic concepts, the peculiarities of embroidery execution by various techniques, the territorial affiliation of the cells and their geospatial location, the ratio of the provision of embroidery cells in the administrative districts of Volyn region were determined. Considering the issues the problematic places of the embroidery industry were identified, some topical ways to solve them for the cultural sector as an element of tourism were suggested.

Key words: *tourism, tourist resources, cognitive tourism, folk arts, embroidery, Volyn region.*

Дата надсилання до редакції 24.02.2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2020 р., м. Харків)**

**Харків
2020**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
Кафедра географії і методики викладання географії
Обласний комунальний заклад "Харківський організаційно-методичний
центр туризму"**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2020 р., м. Харків)**

**Харків
2020**

УДК: 338.48:911: 37:502:551:63

Редакційна колегія:

О.Г. Стадник – к. пед.н., професор кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

А.В. Губа – д.пед.н, професор кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.В. Піткевич – к.і.н, доцент, завідувач кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

Ю.І. Муромцева – к.е.н., доцент кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

С.В. Некос – к.г.н, доцент кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.Д. Холодок – к.наук з держ управління, директор обласного комунального закладу "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму".

До друку та в світ
дозволяю

Директор інституту інформатизації освіти
проф. А.І. Прокопенко

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № від 11.03.2020*

Географія та туризм: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (26 лютого 2020 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю.І.- Харків:ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2020. – 295 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства.

Розглянуто освітні тенденції у галузях географії, краєзнавства та туризму, проблеми природокористування, фізичної та економічної географії, висвітлено питання про стан і розвиток туризму в світі та Україні, туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2020

ЗМІСТ

Розділ 1. Тенденції сучасної освіти у галузі географії, краєзнавства та туризму

Г.П. Шука

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО РОБОТИ
В УМОВАХ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА 7

О.Г. Стадник, В. В. Піткевич

ФОРМУВАННЯ БАЗОВОГО ОБРАЗУ КРАЇНИ В ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЇНОЗНАВСТВА
(НА ПРИКЛАДІ НІДЕРЛАНДІВ) 12

Л. М. Donchenko, T. V. Zavyalova

MODEL OF THE MODERN GEOGRAPHY TEACHER AS A COMPETITIVE
SPECIALIST 19

L. Prokhorova

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS
OF FORMATION OF GEOGRAPHICAL CONCEPTS OF PUPILS OF
SECONDARY SCHOOLS 24

Є.С. Ємельянова

ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК КОМПОНЕНТА МОВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ 29

О. В. Непша

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ 32

В. А. Антоненко, Л. А. Василюк, Г. І. Дорожко

НАВЧАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ
ЗНАТЬ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ 37

С.В. Гришко, Я.Ю. Непша

ОСВІТНЬО-ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ГЕОГРАФІЇ У
РОЗВИТКУ ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ 41

Розділ 2. Сталий розвиток та ефективне природокористування

І.О. Губарева, М.А. Краєвський

РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ ЯК ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ 46

М. Л. Сажнев, А. Л. Стецько

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПАСІВ ТА ВИДОБУТКУ ТОРФОВОЇ СИРОВИНИ В
УКРАЇНІ 49

<i>І.О. Скупий, О.П. Федосєєв О. М. Левада</i> НАДРОКОРИСТУВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ ВАСИНІВСЬКОГО РОДОВИЩА ЗАЛІЗНИХ РУД)	55
<i>М. Л. Сажнєв, Р. В. Фісанов</i> АГРОКЛІМАТИЧНА ОЦІНКА ТА ПРИРОДНО- СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	59
<i>А.М. Слюта</i> ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ БІОКЛІМАТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА ЕКОСИСТЕМИ ЗОНИ ПОЛІССЯ	66
<i>М. А. Шавлак,</i> ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	73
<i>А. А. Ніколов, О. М. Левада</i> ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕЛІОРАТИВНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У ВЕСЕЛІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	77
<i>М. С. Овчинникова, О. В. Непша</i> ПРИРОДНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ МЕРЕЖІ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАХІДНОГО ВОЛИНО-ПОДІЛЛЯ	84
<i>Є. Ю. Варфоломеєва, Х. І. Стегареску, О. В. Непша</i> ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ В РЕЗУЛЬТАТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	90
<i>Р. Ю. Лемішко, О. В. Непша</i> СУЧАСНИЙ ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	93
<i>Г. В. Тамбовцев, Н. В. Балабатько</i> ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ	99
<i>М. Резенькова</i> РІВЕНЬ ЗАБРУДНЕННЯ РІЧКИ ГАНГ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЛЮДЕЙ	102
<i>Д. В. Вінніченко, О. В. Непша</i> ПРОБЛЕМА ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	106
<i>Г. В. Тамбовцев, М. О. Кірічок</i> НАПРЯМИ БОРОТЬБИ ІЗ ЗАБРУДНЕННЯМ ВАЖКИМИ МЕТАЛАМИ ГРУНТІВ М. МАРІУПОЛЬ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ	109
<i>Г. В. Тамбовцев, І. А. Макєєва</i> ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ АБРАЗІЇ БЕРЕГІВ АЗОВСЬКОГО ТА ЧОРНОГО МОРІВ В МЕЖАХ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	114

Розділ 3. Тенденції розвитку туристичної галузі в Україні й світі

С. В. Білоус, Ю. О. Масюк, І. З. Мункачій

ОКРЕМІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ
ТА ЇХ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ 121

В. В. Лисенко

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ 125

М. І. Габа

РЕКРЕАЦІЙНО-ВІДПОЧИНКОВИЙ ТУРИЗМ ЯК ОДИН З
ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ
УКРАЇНИ 131

П. В. Романів

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 133

Г. Я. Ільницька-Гикавчук,

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ ЯК УМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ГАЛУЗІ 142

Л.А. Гілета, І.Р. Корецька

РОЗВИТОК ПІШОХІДНОГО ТУРИЗМУ В СЕЛАХ СТІЛЬСЬКО ТА
ДУБРОВА 147

Н.П.Хомич, І.Р. Корецька

СТАН РОЗВИТКУ КРУЇЗНИХ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ
В УКРАЇНІ 153

І.З. Мункачій, С.В. Білоус

МАРКЕТИНГ-МЕНЕДЖМЕНТ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 156

Р. Є. Качаровський, І. В. Єрко, Н.В. Чир, О. В. Антипюк

ОСЕРЕДКИ ВИШИВКИ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ 162

Розділ 4. Туризм та соціально-економічний розвиток регіону

М.С. Дністрянський, Б. М. Жулканич, Н. І. Дністрянська

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ ДЕПРЕСИВНОСТІ
МІСТЕЧОК БОЙКІВЩИНИ 169

Г. М. Гуменюк

НАРОДНІ ХУДОЖНІ ПРОМИСЛИ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ ГУЦУЛЬЩИНИ 176

А.М.Слащук, Г. О. Бернадська

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ
РІВНЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ 183

<i>Т. Г. Ткаченко</i>	
НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ	187
<i>Т.А. Бутенко, С.І.Сисоєва, Т.Г. Ткаченко</i>	
РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ БРЕНДІВ ДЕСТИНАЦІЙ СЕЛИЩА ДОКУЧАЄВСЬКЕ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	191
<i>Н. Sukhanova, V. Ushakov, M. Kupreenko</i>	
OPPORTUNITIES OF THE STAROVERDYANSK AND BOGATYR FORESTS FOR COMPETITIVE TOURISM OF STUDENT YOUTH	194
<i>В. П. Лисенко</i>	
ПІДВИШЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ТУРИСТИЧНИХ БРЕНДІВ	200
<i>В. М. Іванова, О. М. Шелудько</i>	
ПРИРОДНІ РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ЯК УМОВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ	203
<i>В. В. Єсінов</i>	
АНАЛІЗ РЕКРЕАЦІЙНО - ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	211

Розділ 5. Соціально-економічні та демографічні проблеми сучасності

<i>Ю. І. Муромцева</i>	
ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ – ЯК АТРИБУТ ДЕРЖАВНОСТІ ТА НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	215
<i>О. О. Афоніна</i>	
ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	226
<i>Н. М. Проценко</i>	
ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ В КОНТЕКСТІ ДЕМОГРАФІЧНИХ ВИКЛИКІВ	233
<i>Я. Г. Ткаченко, О. Г. Корнус, А. О. Корнус,</i>	
ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХВОРЮВАНOSTІ ТА ПОШИРЕНOSTІ ХВОРОБ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	238
<i>О.В. Забєлін</i>	
СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	245
<i>І.В. Ченєгін</i>	
ЗМІНИ НАПРЯМКІВ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ	251
<i>Н. В. Чир, Р. Є. Качаровский, О. В. Антипюк, І. В. Єрко</i>	
ПОШТОВИЙ ЗВ'ЯЗОК – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	257
Анотації	265